

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84382,ldzkowski-Adam.html>
2023-12-04, 08:36

Idzkowski Adam

IDŹKOWSKI Adam (24 XII 1798, Olszanka k. Pułtuska lub Truskolasy – 3 V 1879, Litynie, Podole), architekt, budowniczy, wynalazca. Syn Pawła i Marianny z Zaleskich, z rodziny ziemiańskiej.

Po ukończeniu szkoły wojewódzkiej i gimnazjum w Pułtusku rozpoczął w 1821 studia na UW, zakończone otrzymaniem 16 III 1824 dyplomu magistra budownictwa i miernictwa na oddziale sztuk pięknych. Po studiach pracował krótko przy budowie gmachu komisji wojewódzkiej w Radomiu, a następnie wyjechał za granicę, czyniąc jednocześnie starania o uzyskanie stypendium z Komisji Oświaty. Zwiedzał Francję, Anglię, Niemcy i Włochy. W Paryżu w 1826 studiował w École Polytechnique i prawdopodobnie w École des Ponts et Chaussées. Został też członkiem florenckiej Akad. Sztuk Pięknych za opracowanie projektu rekonstrukcji Świątyni Pokoju w Rzymie. Po powrocie do Polski (13 IX 1827) bezskutecznie ubiegał się o wykłady z zakresu budownictwa w Szkole Przygotowawczej do Inst. Politechnicznego, a także o prywatną docenturę z kompozycji architektury na UW. Od 1828 był asesorem budownictwa przy Komisji Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Następnie otrzymał stanowisko budowniczego pałaców cesarskich w Księstwie Łowickim. Był także członkiem Rady Ogólnej Budowniczej przy Komisji Spraw Wewnętrznych.

Wśród wielu zrealizowanych projektów I. należy wymienić: przebudowę Pałacu Saskiego, według pomysłu W. Ritschla (1836–40), przebudowę kościoła św. Wawrzyńca na Woli na cerkiew (1841), budowę własnej willi „Aleksandria” w Skierniewicach (1841), przebudowę Katedry św. Jana w Warszawie (1839–42), budowę dworca kolejowego w Skierniewicach (1846), budowę pałacu, zabudowań dworskich i mauzoleum Sołtanów w Trylesinie w pow. mohylewskim (1847), budowę pałacyku cesarskiego na

Powązkach (1852, wspólnie z A. Gołońskim) i budowę mostu w Homlu (1855). W jego projektach dominował eklektyzm z przewagą neogotyku.

Wśród niewykonanych projektów należy wymienić m.in.: przebudowę Placu Saskiego w Warszawie i wystawienie pomnika cara Aleksandra I (1829), zbudowanie pałacu wystawy powszechnej w Londynie, za którego projekt otrzymał złoty medal od komitetu tej wystawy (1855), wzniesienie kościoła św. Karola Boromeusza w Warszawie i pałacu w Ogrodzie Botanicznym tamże, przebudowę Zamku Królewskiego i placu Zamkowego, budowę mauzoleum Napoleona.

I. był także autorem licznych dzieł, m.in.: *Kroje architektury, obejmujące rozmaite jej kształty, uważane jako przedmiot piękności* (1832), *Dom wiejski polski i ruski* (1835), *Composition d'architecture contenant des bâtimens des toute espèce, tels que maisons de ville, de campagne, églises, ponts, jardins, bâtimens publics, monuments etc. d'après les différents styles d'architecture* (1843), *Sposób budowania domów drewnianych* („Biblioteka Warszawska” 1843), *Komplet wzorów na budowie włościańskie* („Biblioteka Warszawska” 1843), *Plany budowli, obejmujące rozmaite rodzaje domów, mieszkań wiejskich różnej wielkości, kościołów, gmachów publicznych, mostów, ogrodów, monumentów i tym podobnych szczegółów w rozmaitych stylach architektury*, które wyszły drukiem w trzech językach (polskim, francuskim i rosyjskim) 1843–52 w Warszawie, Paryżu i Petersburgu. Praca ta przyniosła I. członkostwo Akad. Sztuk Pięknych w Petersburgu.

Do interesujących pomysłów technicznych I. należy: *Projekt drogi pod rzeką Wisłą dla połączenia Warszawy z Pragą, z dołączonym opisaniem i porównaniem systematu drogi pod rzeką Tamizą w Londynie. Obejmujący razem prawidła i sposoby upowszechnienia dróg podziemnych w naszym kraju, z wykazaniem ich korzyści jako najbezpieczniejszych, najtrwalszych i najtańszych* (1828), który miał być wykonany metodą odkrywkową głębokich wykopów, z równoczesnym przemieszczaniem koryta rzeki. Projekt powstał na podstawie obserwacji poczynionych przez I. w czasie podróży

zagranicznych. I. opublikował także w Paryżu prace *Chemin hydroterre ou nouveau système de communications* (1845, omówił w niej zagadnienia „dróg wodnoziemnych”) oraz *Chemin de fer statique et ses immenses avantages sur la construction des chemins de fer actuels* (1857, przedstawił w niej projekt podwieszanej kolei jednoszynowej z bocznymi wagonikami).

Zainteresowania I. były bardzo zróżnicowane, a współcześni oceniali go jako człowieka o nader wybujałej wyobraźni, która go pod koniec życia doprowadziła niemal do maniactwa. Pracował też nad machiną rachunkową, fortepianem z układem strun ciągniętych oraz zegarami astronomicznymi („Tygodnik Ilustrowany” 1865). Próbował również opracować język międzynarodowy i przygotował nawet odpowiedni słownik.

PSB (H. Kowalska); SBTP (A.J. Wójcik).

„Biblioteka Warszawska” 1879, t. 2, s. 490 (błędnie podano datę śmierci); F. Kucharzewski: *Czasopiśmiennictwo techniczne polskie przed rokiem 1875*, Warszawa 1904; S. Łoza: *Słownik architektów i budowniczych Polaków oraz cudzoziemców w Polsce pracujących*, Warszawa 1917; „Tygodnik Ilustrowany” 1879, nr 207.

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)